

DYPLOMOWANIE

Dariusz Dolański

Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia

Choć dyplomowanie dotyczy końcowego etapu studiów, to ma ono istotne znaczenie z punktu widzenia tworzenia i oceniania zakładanych dla kierunku efektów uczenia się, bo cały proces kształcenia prowadzi do uzyskania dyplomu ukończenia studiów. Warto przy tym mieć na uwadze, że w przypadku studiów drugiego stopnia proces dyplomowania rozpoczyna się zwykle już na pierwszym semestrze studiów. Z tego punktu widzenia istotne jest zdefiniowanie zakresu kompetencji, które powinna weryfikować i potwierdzać praca dyplomowa, czyli określenie specyficznych dla danego kierunku zasad dyplomowania. Pod pojęciem zasad dyplomowania nie należy tu rozumieć przyjętych w uczelni niezbędnych ogólnych procedur odnoszących się m.in. do sposobu określania tematu pracy, wyboru promotora, badania prac programem antyplagiatowym, wykazu dokumentów czy przewidywanych terminów. Zasady dyplomowania z punktu widzenia jakości kształcenia to specyficzne, wynikające z koncepcji kształcenia dla danego kierunku merytoryczne kryteria, które powinny spełnić prace dyplomowe na studiach pierwszego i/lub drugiego stopnia z uwzględnieniem profilu studiów i progresu kompetencji między poziomami studiów.

W kwestii powiązania procesu dyplomowania z profilem studiów z pomocą idą zapisy ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018, poz. 1668), które definiują trzy obszary działalności naukowej:

1. badania podstawowe rozumiane jako prace empiryczne lub teoretyczne mające przede wszystkim na celu zdobywanie nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne;
2. badania aplikacyjne rozumiane jako prace mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności, nastawione na opracowywanie nowych produktów, procesów lub usług lub wprowadzanie do nich znaczących ulepszeń;
3. prace rozwojowe rozumiane jako działalność obejmująca nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności, w tym w zakresie narzędzi informatycznych lub oprogramowania, do planowania produkcji oraz projektowania i tworzenia zmienionych, ulepszonych lub nowych produktów, procesów lub usług, z wyłączeniem działalności obejmującej rutynowe i okresowe zmiany wprowadzane do nich, nawet jeżeli takie zmiany mają charakter ulepszeń.

Prace dyplomowe przygotowywane na profilu praktycznym w sposób naturalny wpisują się w definicję badań aplikacyjnych i prac rozwojowych, a na profilu ogólnoakademickim - badań podstawowych i aplikacyjnych. Nieco

większy kłopot jest w przypadku studiów przyporządkowanych do dyscyplin artystycznych, bo ustawa definiuje jedynie ogólnie twórczość artystyczną jako działalność obejmującą działania twórcze w sztuce, której efektem jest stanowiące wkład w rozwój kultury dzieło artystyczne materialne lub niematerialne, w tym także artystyczne wykonanie. Ale i tu idąc za duchem rozróżnienia w zakresie działalności naukowej, można określić priorytety związane z profilem studiów. Bez względu na profil, prace dyplomowe na studiach prowadzących do tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera powinny potwierdzać osiągnięcie efektów uczenia się wynikających z charakterystyk dla kwalifikacji na poziomach 6. i 7. PRK umożliwiających uzyskanie kompetencji inżynierskich.

Druga kwestia to określenie dyscyplin, a nawet ich subdyscyplin, w których mogą być przygotowywane prace dyplomowe. Jest to istotne w sytuacji, w której kierunek jest przyporządkowany do kilku dyscyplin. Warto w tym zakresie rozważyć, np. w przypadku przyporządkowania kierunku w 80 proc. do jednej dyscypliny, a w 20 proc. do innej, czy rzeczywiście w zakresie obu studenci otrzymają przygotowanie umożliwiające napisanie pracy? W przypadku dyscyplin o bardzo szerokim spektrum, np. nauki o kulturze i religii, nauki o Ziemi i środowisku czy automatyka, elektronika i elektrotechnika warto uszczegółowić wskazanie do subdyscyplin, odpowiadających przyjętej dla kierunku koncepcji kształcenia, wynikającej chociażby z jego nazwy. To wskazanie dyscyplin lub subdyscyplin jest na tyle istotne, że jak pokazuje praktyka nierzadko prace dyplomowe nie odpowiadają przyjętej dla kierunku koncepcji kształcenia i przede wszystkim dyscyplinom, do których został przyporządkowany kierunek, zwłaszcza, gdy są powiązane z subsydiarnymi dla kierunku specjalnościami. Na przykład nie dotyczą wykorzystania wiedzy matematycznej

**Pełnomocnicy rektora do spraw
związanych z jakością kształcenia
zapraszają na konsultacje.
Ich terminy opublikowane są
na stronach internetowych
pełnomocników w zakładce
KSZTAŁCENIE
strony domowej UZ.**

czy historycznej w nauczaniu lub metod nauczania w zakresie tych przedmiotów, lecz traktują o podstawowych problemach pedagogiki lub psychologii.

Ostatnia kwestia wydaje się najtrudniejsza: merytoryczne kryteria, które powinny spełnić prace dyplomowe na studiach pierwszego i/lub drugiego stopnia z uwzględnieniem progresu kompetencji między poziomami studiów. Istnieje powszechne przekonanie, że w środowisku w sposób intuicyjny, wynikający z akademickiej tradycji istnieje zgoda, co do zasad rozróżniających prace na studiach pierwszego i drugiego stopnia. I tu praktyka pokazuje, że skonfrontowanie opinii w tym zakresie poszczególnych promotorów nie kończy się spójnymi i wspólnymi konkluzjami. W zasadzie każdy z nauczycieli akademickich

ma w jakiś sposób zdefiniowaną różnicę między pracami dyplomowymi na obu poziomach kształcenia, ale zwykle wypowiedzi na ten temat rozpoczynają się od słów „u mnie praca licencjacka charakteryzuje się tym a tym, a praca magisterska tym a tym”. Przy czym oczekiwania każdego z promotorów dotyczą różnych preferowanych cech prac dyplomowych. Nierzadko w praktyce nie widać różnicy między pracami licencjackim a magisterskim. Wypracowanie wspólnej i przestrzeganej definicji czym są w danej dyscyplinie lub subdyscyplinie naukowej kompetencje zaawansowane - właściwe dla studiów pierwszego stopnia, a czym pogłębione - dla studiów drugiego stopnia, jest kluczowe z punktu widzenia prawidłowości procesu dyplomowania.

BEKKER NAWA - PROGRAM IM. MIECZYŚŁAWA BEKKERA

Dr hab. Arkadiusz Wudarski, prof. UZ - kierownik Katedry Prawa Cywilnego, Postępowania Cywilnego oraz Komparatystyki Prawa Prywatnego na Uniwersytecie Zielonogórskim w ramach programu im. M. Bekkera Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (NAWA) od kilku miesięcy przebywa na Uniwersytecie w Zurichu, gdzie realizuje międzynarodowy projekt badawczy - *Pozycja prawna ojca biologicznego w świetle reformy prawa rodzinnego w Szwajcarii. Podejście komparatystyczne modelowym rozwiązaniem dla Polski?*

W ramach projektu prof. Wudarski przeprowadził wykłady gościnne z zakresu komparatystyki prawa rodzinnego w Instytucie Nauk Prawnych na szwajcarskim uniwersytecie. Dotyczyły one między innymi zawarcia i rozwiązania małżeństwa oraz skutków prawnych z tym związanych. Wykłady obejmowały prawo polskie, szwajcarskie oraz niemieckie i miały charakter interdyscyplinarny. Uwzględniono w nich specyfikę historyczno-społeczną porównywalnych porządków prawnych, a także dorobek Europejskiego

Trybunału Praw Człowieka. W ramach wykładów poruszono szereg aktualnych i kontrowersyjnych zagadnień dotyczących chociażby skutków prawnych zaręczyn, małżeństw kościelnych, związków partnerskich, jednoopcjowych związków małżeńskich, pozornych małżeństw i rozwodów, nieważności małżeństwa, a także przestanków rozwodowych i alimentacyjnych. Rozwiązania prawne oceniono przede wszystkim z perspektywy dobra dziecka, ale także z kontekście transgranicznym z uwzględnieniem reguł międzynarodowego prawa prywatnego. Wykłady stanowią integralną część projektu NAWA, a jednocześnie idealnie wpisują się w trwającą właśnie w Szwajcarii debatę związaną z przygotowaniem do referendum dotyczącego dopuszczalności małżeństw jednoopcjowych.

Przebywając za granicą prof. A. Wudarski został także zaproszony do udziału w międzynarodowym projekcie prawnoporównawczym dotyczącym sytuacji prawnej związków konkubencyjnych - *The Legal Status of De Facto Relationships*. Badaniami kieruje prof. Jens Scherpe (Uniwersytet Cambridge) oraz dr Andy Hayward (Uniwersytet w Durham). W projekcie biorą udział eksperci z zakresu prawa rodzinnego reprezentujący ponad 40 porządków prawnych. Arkadiusz Wudarski jest odpowiedzialny za raport krajowy, dotyczący sytuacji prawnej w Polsce. Wyniki badań będą opublikowane w 2022 r. w monografii zbiorowej w wydawnictwie Intersentia, specjalizującym się w publikacjach z zakresu komparatystyki prawa rodzinnego.